

Działania statutowe Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku w 2010 roku

Wystawy

Prezentowano następujące wystawy stale:

1. *Mikołaj Kopernik – życie i dzieło* – wystawa prezentowana do 15 marca i od 22 maja - w nowej aranżacji
2. *Frombork w zabytkach kultury materialnej* – do 15 marca
3. *Witraże fromborskie* – do 15 marca i od 8 lipca
4. *Witraże braniewskie* – do 15 marca i od 8 lipca
5. *Lunety i lunetki ze zbiorów Muzeum* – do 15 marca i od 1 lipca
6. *Astronomia w nawigacji i geodezji* – do 15 marca i od 1 lipca
7. *Mikołaj Kopernik na medalach i plakietach* – do 15 marca
7. *Gabinet uczonego doby renesansu* - w Wieży Kopernika,
8. *Kamienie z importu* - w Planetarium,
9. *Ze zbiorów działu historii medycyny* - w szpitalu św. Ducha,
10. *Warmińska rzeźba XVII-XVIII w.* - w szpitalu św. Ducha
11. *Tolkemitter Erde, zapomniana wytwórnia ceramiczna* – w szpitalu św. Ducha.
12. *Przyjaciele naszych długich zim* – w nowej rozbudowanej formie, w dawnej dzwonnicy.

Wystawy stale w dawnym pałacu biskupim na Wzgórzu Katedralnym nie były udostępniane od 15 marca do końca czerwca 2010 r., prowadzono prace remontowe. 20 maja, w związku z powtórным pochówkiem szczątków Mikołaja Kopernika w katedrze fromborskiej, otwarto w tym obiekcie nową wystawę kopernikowską.

W omawianym okresie udostępniano np. wystawy czasowe:

1. *Naczynia aptekarskie XVI – XX w.* - w szpitalu św. Ducha
2. *Frombork- widoki i improwizacje.* – od 29 maja do 30 września 2010 r. w dawnej dzwonnicy.
3. *Fundacje Kanoników Warmińskiej Kapituły Katedralnej* – od 20 czerwca 2010 r., we współpracy z Muzeum Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie
4. *Dawne mapy nieba* – lipiec - sierpień 2010 w tzw. Wieży Kopernika
5. *700 lat miasta Fromborka* – od 8 lipca 2010 r. w dawnym pałacu biskupim.

W styczniu i lutym br. w Muzeum w Koszalinie prezentowana była wystawa pt. *Kosmos – wizja poety, wizja malarza*, przygotowana przez Muzeum ze zbiorów własnych.

Frekwencja na podstawie sprzedanych biletów

W 2010 r. sprzedano do Muzeum 148.088 biletów, w tym do szpitala św. Ducha – 10.196, muzealne planetarium odnotowało 46.061 widzów.

Muzealia i Biblioteka

W 2010 r. przybyło 89 zabytków (11 zakupiono, w tym zabytki na wystawę kopernikowską, mapy nieba Jana Heweliusza i rzadkie mapy Prus i Warmii, 78 przyjęto w darze). W dniu 31.12.2010 r. w inwentarzach muzealnych znajdowało się 4621 pozycji inwentarzowych zabytków oraz 73 depozyty.

W Księdze Ruchu Muzealiów odnotowano 13 wypożyczonych zabytków ruchomych. Muzeum przyjęło w użyczenie 112 eksponatów.

W komputerowym systemie muzealnym MONA w dniu 31.12.2010 r. znajdowały się 4083 pozycje, tj. ponad 88% zbiorów Muzeum. W dwujęzycznej, dodatkowej bazie ewidencyjnej w dniu 31.12.2010 znajdowało się 2137 pozycji, tj. ponad 46 % zbiorów.

Zbiory biblioteczne powiększyły się drogą kupna i wymiany o 104 poz. – druki zwarte nowe, 1 rękopis i 26 tytułów czasopism naukowych – akcesyjnych. W dniu 31.12.2010 r. w inwentarzu druków zwartych nowych znajdowało się 9466 pozycji, w księdze depozytu 2042 pozycje, w inwentarzu starodruków 762 pozycje oraz 192 rękopisy i 813 pozycji zbiorów specjalnych (filatelistyka, pocztówki) .

W komputerowej bazie bibliotecznej w dniu 31.12.2010 r. znajdowało się 10.157 pozycji druków zwartych nowych, tj. 100% depozytu i 86% druków własnych. Starodruki w 100% zostały wpisane do komputerowej bazy muzealnej MONA.

Z biblioteki głównie korzystali pracownicy Muzeum oraz uczniowie i studenci z Fromborka. Wypożyczono w ciągu roku 255 książek i czasopism. W ewidencji czytelników bibliotecznej zarejestrowano 34 osoby.

Wydawnictwa

Przygotowywano wydawnictwa: składankę-informator o szpitalu św. Ducha we Fromborku oraz w związku z 700-leciem miasta Fromborka - album starych pocztówek.

Wydano druk okolicznościowy do wystawy *Fundacje Kanoników Warmińskiej Kapituły Katedralnej*, omawiający wystawę i podjętą przez Muzeum współpracę z Muzeum Archidiecezjalnym w Olsztynie.

Przygotowano i złożono do druku publikację pokonferencyjną pt. *Piece kaflowe w zbiorach muzealnych w Polsce*.

Działalność naukowo-oświatowa

Muzealne planetarium odwiedziło 46.061 widzów na 1223 seansach.

Planetarium przygotowało i udostępniło 2 nowe seanse astronomiczne: *Mars 2010.*, *Planety duże i małe* oraz uaktualniło, dostosowując do 2010 r. i pokazało seanse: *Ola poznaje niebo*, *Poza zasięgiem wzroku*. Opracowano również scenariusz seansu *Rok Heweliusza 2 z*

wykorzystaniem elementów seansu rocznicowego, przygotowanego w 1987 r. Seans ma być prezentowany w 2011 r.

Z okazji 20-lecia pracy kosmiczny teleskopu Hubble'a zorganizowano 16 maja bezpłatne pokazy zdjęć Wszechświata i seanse w muzealnym planetarium. Zaprezentowano też jedyny w Polsce plakat - zdjęcie (2,38 x 1,5 m), wydany przez NASA z okazji tego jubileuszu..

W corocznej letniej akcji oświatowej pt. *Wakacje w Planetarium i Obserwatorium* udział wzięło 12 osób w okresie od 10 do 16 sierpnia 2010 r. Uczestnicy „wakacji” przepracowali społecznie w Muzeum 272 godziny i 35 minut.

Nawiązano współpracę z Młodzieżowym Obserwatorium w Niepołomicach obejmującą wymianę doświadczeń w zakresie popularyzacji astronomii.

Do innych, poza astronomicznych, działań oświatowych należało organizowanie i prowadzenie działalności przewodnickiej, w tym oprowadzanie licznych grup specjalnych - goście władz wojewódzkich i miejskich, dostojnicy kościoła oraz wiele ekip telewizyjnych i radiowych z całego świata.

Muzeum przygotowało na 2010 rok nowe tematy lekcji muzealnych (*Mikołaj Kopernik na Warmii, Teoria heliocentryczna*). Ogółem lekcje muzealne obejmowały 5 tematów i na 17 zajęciach skorzystało z nich 510 uczniów.

Pracownicy merytoryczni Muzeum czynnie uczestniczyli w obchodach 750-lecia Warmińskiej Kapituły Katedralnej, m.in. w ponownym pochówku szczątków Mikołaja Kopernika w katedrze fromborskiej, w konferencji naukowej w Olsztynie, gdzie w roli prelegentów wystąpiło pięciu pracowników Muzeum (materiały z konferencji zostały opublikowane w pracy zbiorowej) i w spotkaniu z Episkopatem Polski we Fromborku – przygotowano okolicznościową wystawę.

We współpracy z Muzeum Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie przygotowywano ogólnopolską sesję naukową na temat fundacji kanoników warmińskiej kapituły katedralnej, która odbyła się we Fromborku w dniu 9 września br. z czynnym udziałem pracowników merytorycznych Muzeum.

W dniach 21 – 22 października 2010 r., w porozumieniu z Fundacją im. Mikołaja Kopernika we Fromborku, Muzeum współorganizowało konferencje popularno-naukową pt. *Z Krańca Świata...*, m.in. udostępniono obiekty muzealne do bezpłatnego zwiedzania, zapewniono wcześniejszą obsługę organizacyjną i merytoryczną konferencji, pracownicy Muzeum wygłosili stosowne referaty.

Muzeum wzięło udział w obchodach 700-lecia miasta Fromborka. W dniu 8 lipca w muzealnym zespole poszpitalnym św. Ducha odbyło się uroczyste spotkanie jubileuszowe a dawny pałac biskupi na Wzgórzu Katedralnym został udostępniony wszystkim mieszkańcom miasta do bezpłatnego zwiedzania.

Na początku sierpnia Muzeum wzięło udział w obchodach *Dni Fromborka*. Udostępniono pomieszczenia muzealne i energię do realizacji spektaklu teatralnego na Wzgórzu Katedralnym i zorganizowano nocne zwiedzanie wystaw.

Na początku czerwca br. Muzeum udostępniło swoje obiekty do realizacji widowiska pt. *WOJNA GŁODOWA 1414 - OBLĘŻENIE FROMBORKA* przygotowanego przez Starostwo Powiatowe w Braniewie i Fundację na rzecz Warmii.

W dniu 2 października 2010 r., w wyniku porozumienia z Warmińsko-Mazurską Regionalną organizacją Turystyczną, Muzeum udostępniło zespół poszpitalny św. Ducha na Regionalną Galę Światowego Dnia Turystyki.

Remonty - konserwacja

Na początku roku uporządkowano i odnawiano magazyny muzealne i biblioteczne.

Wykonano, do końca maja br., konserwację i zabezpieczanie środkami owadobójczymi drewnianych elementów dachu szpitala św. Ducha.

Przygotowano niezbędną dokumentację i pozwolenie na budowę na naprawę schodów zewnętrznych prowadzących na dawną dzwonnice katedralną. W maju prowizorycznie je naprawiono aby udostępnić obiekt do zwiedzania.

W okresie od połowy marca do końca czerwca 2010 r. wymieniono zużyte posadzki na I. i II. piętrze dawnego pałacu biskupiego.

Na wszystkich salach ekspozycyjnych znajdujących się w dawnym pałacu biskupim zamontowano nowe sufity wystawiennicze.

Naprawiono system alarmu pożarowego w dawnym pałacu biskupim na Wzgórzu Katedralnym.

Po poważnej awarii naprawiono rozdzielnię elektryczną w pałacu biskupim na Wzgórzu Katedralnym.

Wykonano przegląd budowlany budynków użytkowanych przez Muzeum.

Zabiegom konserwatorskim poddano 7 kwater witrażowych z kościoła w Ornecie, sztuczny atlas zawierający 38 map z XVIII w., model XIX wiecznego pomnika Mikołaja Kopernika, trzy obrazy olejne z widokami Fromborka, XVII-wieczny pergaminowy rękopis oraz zabytki przewidziane na wystawę *Fundacje Kanoników Warmińskiej Kapituły Katedralnej* (XVI-wieczny ołtarz, cztery obrazy o treści religijnej z kościołów warmińskich).

Konserwacji poddano także XVIII wieczną płytę kamienną ze sceną ukrzyżowania oraz zabytek archeologiczny.

Inne prace

Do ważniejszych przedsięwzięć w omawianym okresie należało uaktualnianie stron internetowych Muzeum. Polskie strony powiększono m.in. o informacje o nowych wystawach czasowych i realizowanych projektach. Strony te są dostępne pod adresem **www.frombork.art.pl** w wersji polskiej, angielskiej, francuskiej, niemieckiej i rosyjskiej.

W ramach współpracy partnerskiej z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu przygotowywano materiały do portalu internetowego *Nicolaus Copernikus Thoruniensis*.

Pod koniec kwietnia br. przygotowano i udostępniono do zwiedzania ogród ziół przy zespole poszpitalnym św. Ducha we Fromborku.

Muzeum przygotowało i przedstawiło władzom samorządowym województwa warmińsko-mazurskiego plan rozwoju instytucji do roku 2015.

Muzeum nawiązało współpracę i podpisało stosowne porozumienie z Muzeum Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie, dotyczące jubileuszowej wystawy pt. *Fundacje Kanoników Warmińskiej Kapituły Katedralnej*.

Kadra merytoryczna

Skład kadry w dniu 31.12.2010 r.: **dyrektor** - historyk ze specjalnością muzealną; **dział dokumentacji** – kustosz - zabytkoznawca; **biblioteka** – młodszy dokumentalista; **dział sztuki** – kustosz-historyk sztuki; **dział rzemiosła artystycznego, archeologii i numizmatów** – kustosz-archeolog/konserwator, asystent muzealny; **planetarium i obserwatorium** – starszy kustosz-astronom po studiach podyplomowych z dziedziny muzealnictwa, adiunkt muzealny po studiach podyplomowych; **dział historii astronomii** – kustosz (od maja 2009 r. z-ca dyrektora) - historyk ze studiami podyplomowymi, **dział oświatowy** – polonista ze studiami podyplomowymi z dziedziny muzealnictwa; **pracownia plastyczna** – kustosz-artysta plastyk po studiach podyplomowych z dziedziny muzealnictwa; **dział historii medycyny** - absolwentka ART w Olsztynie (ogród botaniczny); **pracownia konserwatorska** - kustosz-konserwator na ½ etatu. Ogółem 13 osób.

Osiągnięcia i trudności

Dużym osiągnięciem 2010 r. było wyremontowanie sal ekspozycyjnych w dawnym pałacu biskupim na Wzgórzu Katedralnym - wymieniono posadzki i sufity oraz oprawy oświetleniowe.

W odnowionych salach wystawienniczych zaprezentowano ciekawe, rocznicowe wystawy, a główna wystawa kopernikowska została pokazana w całkowicie odmienionej, nowoczesnej oprawie plastycznej.

Na odnotowanie zasługuje wzrost liczby zwiedzających Muzeum o około 19% w porównaniu do roku 2009, tym bardziej, że od połowy marca aż do końca czerwca 2010 r., z powodu prac remontowych, główne sale ekspozycyjne nie były udostępniane do zwiedzania.

Nawiązano bardzo korzystną dla Muzeum współpracę z Muzeum Archidiecezji Warmińskiej, która zaowocowała unikatową wystawą rocznicową, związaną z 750-leciem Warmińskiej Kapituły Katedralnej.

Za udany należy uznać udział Muzeum w obchodach ponownego pochówku Mikołaja Kopernika, 750-lecia Warmińskiej Kapituły Katedralnej, 700-lecia nadania praw miejskich Fromborkowi.

Na wyróżnienie zasługuje działalność naukowo-badawcza kadry merytorycznej Muzeum, która objawiła się licznymi referatami, wystąpieniami i publikacjami na licznych konferencjach i spotkaniach, w tym na obchodach rocznicowych.

Niekorzystny wpływ na działalność Muzeum w 2010 r. miało proceduralne wydłużenie się przygotowań do remontu głównych sal ekspozycyjnych, spowodowane brakiem zgody właściciela obiektu – Warmińskiej Kapituły Katedralnej, obawiającej się kłopotów z rozliczeniem nakładów po zakończeniu okresu użytkowania obiektu przez Muzeum (po roku 2018) ustanowionego przez Komisję Majątkową.

Nadal przybywało obowiązków o charakterze administracyjno-biurowym, rosły wymagania w tym zakresie, a nie było komu ich powierzyć. Obciążało to nadmiernie dyrekcję i księgowość Muzeum. Dały się odczuć braki kadrowe, zarówno w nielicznej administracji jak i w kadrze merytorycznej.

Za trudny i obciążający należy uznać stały proces dostosowywania instytucji do często zmieniających się przepisów prawa.

Podsumowanie

W porównaniu do analogicznego okresu 2009 r. :

- ilość wystaw stałych nie uległa zmianie, wystawy były czasowo niedostępne z powodu remontów, w nowej aranżacji i wystroju pokazano główną muzealną wystawę poświęconą Mikołajowi Kopernikowi
- przygotowano podobną ilość wystaw czasowych
- frekwencja w obiektach muzealnych była wyższa o około 19%, muzealne planetarium odwiedziło około 11% mniej osób
- pozyskano podobną jak w 2009 r. ilość muzealiów, niewiele mniej przybyło druków zwartych nowych w muzealnej bibliotece
- podobnie jak w 2009 r. działalność wydawnicza była bardzo ograniczona, z powodów finansowych
- zmniejszyła się ilość uczestników lekcji muzealnych, z powodu prowadzonych w Muzeum remontów
- w głównej siedzibie Muzeum wyremontowano i odnowiono sale ekspozycyjne
- zakupiono nowe gabloty ekspozycyjne na stałą wystawę kopernikowską
- zakupiono nowe zabytki na wystawę kopernikowską oraz mapy nieba Jana Heweliusza i rzadkie mapy dawnych Prus i Warmii
- zabiegom konserwatorskim poddano znaczącą ilość zabytków
- nadal wysoki był udział przedstawicieli Muzeum w konferencjach i spotkaniach okolicznościowych dotyczących zabytków i sztuki
- skład kadry merytorycznej instytucji pozostał bez zmian.

Frombork, 03.02. 2011 r.

Henryk Szkop